

Nærings- og fiskeridepartementet

Postboks 8090 Dep

0032 Oslo

20.01.2020

Innspill til ny maritim stortingsmelding

I forbindelse med næringsministerens og departementets arbeid med en maritim stortingsmelding, ønsker Sørlandets Maritime Videregående Skole å komme med følgende innspill;

Sammendrag

Videregående utdanning i maritime fag er viktigste inngangsporten til en maritim karriere for norske sjøarbeidere. 80 % av sjøarbeiderne som jobber i maritim næring i dag, begynte sin maritime karriere med videregående utdanning som matros eller motormann. Det har de siste årene vært satset stort på maritim utdanning innenfor fagskole og høgskole/universitet (MARKOM 2020). I tillegg er det nå stor etterspørsel etter matros- og motormannlæringer. Men fra skoleåret 2013-14 til skoleåret 2018-19 ser vi en nedgang i elevantall på Vg2 Maritime fag på nesten 200 elever. Dette er en negativ utvikling som vil ramme fagskolene i neste omgang, og deretter hele den maritime næringen. Derfor er det behov for økt satsing på maritim videregående utdanning.

Høsten 2019 var det 8 fylker som ikke hadde et offentlig tilbud på Vg2 maritime fag. Det vil si at nesten 1700 elever på Vg1 TIP i 2019 ikke hadde tilbud om Vg2 Maritime fag i sitt hjemfylke. Skoleskipene er friskoler som tar imot elever fra hele landet, og er derfor et viktig supplement til det offentlige utdanningstilbudet. En videre satsing på Skoleskipet Gann og Sørlandets Maritime Videregående Skole vil derfor sikre et tilbud innen Vg2 Maritime fag, også for ungdom som ikke har dette tilbudet i sitt hjemfylke. Satsingen må gi skoleskipene mulighet til å oppgradere seg til ny, grønn teknologi slik at opplæringen kan være fremtidsrettet og utslippsfri.

Behov for økt satsing på videregående utdanning i maritime fag

Fra skoleåret 2013-14 til skoleåret 2018-19 ser vi en nedgang i elevantall på Vg2 Maritime fag på nesten 200 elever ¹. Dette er en negativ utvikling for maritim næring, som er en viktig næring i Norge. Det er etterspørsel etter matros- og motormannlæringer (vedlegg 1), og de som tar fagbrev danner inntaksgrunnet for de maritime fagskolene. Rederiene sier at operasjonell erfaring fra sjøen vil være den kompetansen som vil være både mest etterspurt og vanskeligst å oppdrive i maritim næring de neste 10 årene (Konjunkturrapport 2019 fra Norges Rederiforbund, s.42). Dette understreker at grunnleggende maritim utdanning vil være viktig for rekruttering både til offiserstillinger om bord og i de maritime landorganisasjonene i fremtiden.

I maritim verdiskapingsrapport 2019 pekes det på at den unike kompetansen som norske sjøfolk innehar, er viktig for innovasjon og teknologiutvikling i maritim næring^{2, s.13}. Og at den praktiske og operative erfaringen fra sjøen er en kritisk type kompetanse for hele næringen, også de landbaserte delene av næringen. Samspillet mellom erfaringsbasert kompetanse og forskningsbasert kunnskap sees på som den maritime næringens aller viktigste konkurransefortrinn, hvor operativ kompetanse fra sjøen er en nøkkelfaktor^{3, s.18}.

Menon-publikasjon nr.19/2019 forteller om resultater fra undersøkelser blant sjøarbeidere og tidligere sjøarbeidere⁴. Blant tidligere sjøarbeider som nå jobber på land har to tredjedeler en teknisk eller operativ stilling, og 20 % hadde en administrativ stilling. 35 % av de som nå arbeider på land hadde mellom 10 og 20 års erfaring fra sjøen. 90 % av disse svarte at deres erfaringsbaserte kompetanse fra sjø er relevant i deres nåværende jobb på land. Høyeste utdanningsnivå blant sjøarbeidere som nå jobbet på land var videregående skole for 22 %, fagskole for 49 % og 22 % hadde bachelor eller tilsvarende. Høyeste utdanningsnivå blant sjøarbeidere som fremdeles var seilende var videregående skole for 32 %, fagskole for 42 %, og 17 % hadde en bachelor eller høyere.

Tallene for høyeste utdanningsnivå viser at for styrmenn og maskinister, så er det fagskolen som har vært utdanningsveien frem til skipsoffiserssertifikat. Dette gjelder både de som fremdeles seiler og de som arbeider i andre stillinger på land. Inntak ved fagskolen forutsetter et fagbrev som matros eller motormann. Dette viser at det er svært viktig for den maritime næringen med en videre satsing på Vg2 Maritime fag slik at man sikrer den kompetansen som er nødvendig i fremtiden.

Videre satsing på skoleskipene

Ikke alle fylker har Vg2 Maritime fag som et studietilbud til sine elever. Høsten 2019 gjaldt dette fylkene Aust-Agder, Akershus, Buskerud, Hedmark, Oppland, Oslo, Telemark og Østfold. Det vil si at 1685 elever som gikk på Vg1 Teknisk og industriell produksjon ikke kunne velge Vg2 Maritime fag i sitt fylke (<https://skoleporten.udir.no/rapportvisning/videregaaende-skole/fakta-om-opplaeringa/elevlar-laerarar-skolar/aust-agder-fylke?orgaggr=a&kjonn=a&trinn=11&utdanningstype=yrk&program=tp&sammenstilling=11&fordeling=2>).

For at disse elevene skal ha mulighet til å ta fagbrev som matros eller motormann, er det helt nødvendig med et tilbud på en friskole, da friskolene har hele landet som inntaksområde. I dag er det bare en slik skole i Norge, nemlig Skoleskipet Gann. I tillegg har Sørlandets Maritime Videregående Skole inne en søknad om ny skolegodkjenning hos Utdanningsdirektoratet. For å øke mulighetene til elever fra fylker uten tilbud for å kunne komme inn på Vg2 Maritime fag, er friskolene et svært viktig supplement til det offentlige utdanningstilbudet.

Selv om mange fylker kjøper skoleplasser fra andre kommuner dersom de ikke tilbyr det studiet som elevene ønsker seg, vil dette ofte bety at elevene må flytte på hybel. På skoleskipene bor elevene om bord gjennom hele skoleåret. Svært mange foresatte har opp gjennom årene uttrykt til oss at det har vært tryggere å sende sine håpefulle til et internat der de er i trygge rammer og med voksne til stede, enn å sende dem på hybel alene på et fremmed sted borte fra sine venner og familie. Det at vi har hatt tilbud om internat til elevene våre, er noe elevene selv også oppgir som en viktig grunn til at de valgte å gå hos oss. Vi tror at Vg2 Maritime fag av mange unge velges bort fordi de ikke ønsker å flytte på hybel, men at de i større grad velger det dersom de får tilbud om studieplass ved et skoleskip. For at Vg2 Maritime fag skal være et reelt valg for flere unge, mener vi det er behov for en ny skolegodkjenning til Sørlandets Maritime Videregående Skole, og videre satsing på skoleskipene.

En videre satsing på skoleskipene må innebære at det gis mulighet til en oppgradering, slik at skoleskipene kan få mulighet til å bruke ny, grønn teknologi og bli utslippsfri. Ved å møte fremtidens teknologi allerede under grunnopplæringen, vil elevene ikke bare tilegne seg kunnskap som

Stiftelsen Sørlandets Maritime Videregående Skole

www.sjoekurs.no

næringen vil ha stort behov for fremover. De vil tilegne seg forståelse og holdninger som fremmer arbeidet for en mer bærekraftig maritim næring.

Skoleskipene har videreført en form for opplæring som tidligere var helt sentral i utdannelsen av sjøarbeidere. Ved å bo og å bli undervist om bord på et skip, lærer elevene sjømannskap, orden og oppførsel gjennom et helt skoleår. Elevene som tar Vg2 maritime fag på skoleskipene har et spesielt godt utgangspunkt for læretiden da de allerede vet hvordan det er å bo og arbeide om bord på et skip over lengre tid uten å kunne reise hjem etter endt arbeidsdag.

Skoleskipene er en del av den maritime tradisjonen. Det er en del av vår felles kulturarv, et godt pedagogisk virkemiddel, og det er viktig å ivareta og sikre denne tradisjonen også for videre generasjoner.

Om Sørlandets Maritime Videregående Skole

Sørlandets Maritime Videregående Skole ble stiftet allerede i 1918 med formål å gi unge gutter med lyst til sjøen den best mulige utdanning i sjømannskap, både praktisk og teoretisk. Skoleskipet som undervisningsverktøy har vært varemerket til stiftelsen fra Fullriggeren Sørlandet stod ferdig som skolens første skip 28.mai 1927. Siden den gang har skolen utviklet seg fra å tilby kortere kurs til å bli en videregående skole med Vg2 Maritime fag. Etter Sørlandet har skolen vært drevet på tre forskjellige motorskip, alle med navnet Sjøkurs. Vedlegg 2 er en oversikt over stiftelsens første 100 år.

Vinteren 2019 ble det klart at det ikke lenger var økonomisk forsvarlig å drive skoleskipet Sjøkurs videre. Uten skip var det heller ikke mulig å ta inn elever for skoleåret 2019-20. Etter friskolelova må vi derfor søke ny godkjenning som skole. Denne søknaden ble levert 17.desember 2019. Vi har søkt om godkjenning for 45 elever på Vg2 Maritime fag. Vi må avvente et positivt signal på denne søknaden før vi kan gå til anskaffelse av et nytt skoleskip.

Fotnoter:

¹ [https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/elevtall-i-videregaende-skole/elevtall-vgo-utdanningsprogram/?rapportsideKode=VGO_Elev_UtdprogTrinn&filtre=EierformID\(-10\)_EnhetID\(-12\)_KjoennID\(-10\)_ProgramomraadeID\(-30_-13_-10_1484\)_TidID\(201210_201310_201410_201510_201610_201710_201810\)_TrinnID\(-10\)&radsti=F](https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/elevtall-i-videregaende-skole/elevtall-vgo-utdanningsprogram/?rapportsideKode=VGO_Elev_UtdprogTrinn&filtre=EierformID(-10)_EnhetID(-12)_KjoennID(-10)_ProgramomraadeID(-30_-13_-10_1484)_TidID(201210_201310_201410_201510_201610_201710_201810)_TrinnID(-10)&radsti=F)

² <http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/maritimt-forum.no/documents/2019-Maritim-verdiskapingsbok.pdf>

³ <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2018-6-Maritim-Verdiskapingsbok-2018.pdf>

⁴ <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2019-19-Fra-sj%C3%B8-til-land-maritime-karriereveier.pdf>